

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 57 0 Ps 128181 21 Rev
Dana, 02.08.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Biljane Majkić Marinković i Rose Obradović, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca B.S. a.d. B. - u stečaju, kojeg zastupa punomoćnik A.B., zaposlena kod tužioca, protiv tuženih E. d.o.o. B., A.L. iz B., A.A.iz B. i I.H. iz B., koje zastupa punomoćnik E.F., advokat iz B., radi duga, vrijednost predmeta spora 3.100.447,97 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 128181 20 PŽ od 16.03.2021. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 02.08.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 128181 19 Ps od 23.09.2020. godine, koja je ispravljena rješenjem Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 128181 19 Ps od 30.09.2020. godine, obavezani su tuženi da tužiocu, solidarno isplate iznos od 3.097.673,77 KM, koji se sastoji od glavnice 2.699.132,10 KM, ugovorene kamate u iznosu od 336.027,55 KM i zatezne kamate u iznosu od 62.514,12 KM, sa zakonskom zateznom kamatom na iznos od 3.035.159,65 KM (zbir glavnice i ugovorene kamate), za period od 19.10.2016. godine pa do isplate, i da tužiocu nadoknade troškove postupka u iznosu od 20.525,00 KM, sve u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 128181 20 PŽ od 16.03.2021. godine, žalba i dopuna žalbe tuženih su odbijene i presuda Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 128181 19 Ps od 23.09.2020. godine potvrđena.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobijaju tuženi zbog povrede postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predlažu da se revizija usvoji i pobijana presuda preinači i zahtjev tužilaca odbije, te da se tužilac obaveže da tuženim nadoknadi troškove postupka ili da se osporena presuda ukine.

U odgovoru na reviziju tužilac tvrdi da revizija nije osnovana i predlaže da se odbije.

Revizija nije osnovana.

Prvostepeni sud je utvrdio da je u B.L., dana 17.02.2014. godine, između B.S. a.d. B.L. (Banka), kao davaoca kredita, i E. d.o.o. B., kao korisnika kredita, zaključen Ugovor o kreditu br. ... (u daljem tekstu: ugovor o kreditu) i da je istim ugovorom ugovoreno jemstvo za potraživanja iz ugovora između Banke i jemaca A.L. iz B., A.A. iz B., M.L. iz B. i I. H. iz B. Odredbom člana 1. ugovora o kreditu ugovoren je dugoročni kredit u iznosu od 2.760.000,00 KM, što na dan zaključenja ugovora po srednjem kursu C.b. B.i H. iznosi 1.411.165,59 EUR. Članom 2. ugovora o kreditu, ugovoreno je da se korisnik kredita obavezuje da Banci plati kamatu po godišnjoj kamatnoj stopi koja je promjenjiva u skladu sa Odlukom Banke o kamatnim stopama, a koja na dan zaključenja ugovora iznosi 8,00 % godišnje. Efektivna kamatna stopa na dan zaključenja ugovora iznosi 8,41 %, te da ukoliko kredit ili kamata ne budu otplaćeni na vrijeme, korisnik kredita se obavezuje da plati Banci zateznu kamatu po stopi utvrđenoj Zakonom o visini stope zatezne kamate. Odredbom člana 5. ugovoreno je da se jemac neopozivo obavezuje prema Banci kao jemac platac i odgovara Banci cjelokupnom svojom imovinom kao solidarni dužnik sa korisnikom kredita. Banka je ovlaštena zahtijevati ispunjenje svih obaveza bilo od korisnika kredita, bilo od jemca ili od obojice u isto vrijeme. Utvrđeno je da je banka isplatila korisniku kredita ugovoreni iznos dana 31.03.2014. godine.

Članom 7. ugovora o kreditu je ugovoreno da se jemac obavezuje, da će na pismeni poziv Banke, platiti istoj cjelokupni dospjeli dug korisnika kredita, uključujući i kamate i naknade i druge troškove, kao i troškove koje je Banka imala u cilju naplate duga od korisnika kredita, u roku od 3 dana od predaje pismenog poziva Banke, preporučenom pošiljkom.

Iz Izvoda otvorenih stavki na dan 19.10.2016. godine utvrđeno je stanje duga po ugovoru na navedeni dan i to: dospjela kamata po dugoročnim kreditima sa valutnom klauzulom u iznosu od 167.942,57 KM, dospjela zatezna kamata po kreditima sa valutnom klauzulom u iznosu od 9.758,89 KM, potraživanja po osnovu plaćenih sudskih i ostalih taksa u iznosu od 1.031,61 KM, dugoročni dospjeli plasmani sa valutnom klauzulom u iznosu od 2.699.132,10 KM, evidentna redovna kamata u iznosu od 168.084,98 KM, evidentna zatezna kamata u iznosu od 54.497,82 KM, a što sve ukupno čini iznos od 3.100.447,97 KM.

Prvostepeni sud je prihvatio nalaze i mišljenja vještaka ekonomske struke i utvrdio je da dug na dan 19.10.2016. godine prema knjigovodstvenom stanju iznosi 3.100.447,97 KM. Dug po ugovoru bez troškova na dan 19.10.2016. godine iznosi ukupno 3.098.052,27 KM, i da se ovaj dug sastoji od ugovorene kamate u iznosu od 167.942,57 KM, zatezne kamate 8.394,80 KM, dospjele glavnice 2.699.132,10 KM, evidentne ugovorene kamate 168.084,98 KM, evidentne zatezne kamate 54.497,82 KM. Vještak se izjasnila i o stanju duga na dan 04.04.2017. godine i da iznosi 3.369.858,98 KM, te na dan 13.11.2019. godine 4.594.130,97 KM, sa razdvojenim stavkama duga (navedeni iznosi su veći od iznosa na dan 19.10.2016. godine za iznos obračunate zakonske zatezne kamate). Prema dopuni nalaza i mišljenja vještaka ekonomske struke stanje duga po navedenom kreditu dato u osnovnom nalazu ostaje isto i ne mijenja se dopunom dokumentacije o izvršenim uplatama tužiocu, jer su uplate vršene Banci po osnovu drugih kredita a ne kredita čije plaćanje tužitelj ovom tužbom traži.

Ocjenom otpravka ugovora broj OPU-... od 25.03.2014. godine utvrđeno je da je tim ugovorom između B.S. a.d. B.L. i E. d.o.o. B., kao založnog dužnika, i M.L., kao založnog dužnika, radi obezbjeđenja potraživanja iz predmetnog ugovora o kreditu ugovorena hipoteka. Hipotekarni dužnici su odobrili da se na osnovu ovog ugovora i ugovora o kreditu upiše hipoteka narednog reda u zemljišnu knjigu u „C“ Teretnom listu u svrhu obezbjeđenja kredita u iznosu od 2.760.000, 00 KM, da se upiše zabilježba izjave hipotekarnih dužnika o

pristajanju na neposredno prinudno izvršenje bez odlaganja nakon dospelosti obezbjeđenog potraživanja.

Prema utvrđenju prvostepenog suda B.S. a.d. B.L., kao tražilac izvršenja, kod Općinskog suda u Bihaću podnijela je prijedlog za izvršenje protiv izvršenika E. d.o.o. B. i M.L. iz B., radi naplate potraživanja iz predmetnog ugovora o kreditu. Prijedlog za izvršenje se temelji na izvršnoj ispravi, otpavku originala ugovora broj OPU-..., a izvršenje je predloženo na nepokretnostima na kojima je ugovorena hipoteka. Općinski sud u Bihaću donio je Rješenje o izvršenju broj 17 0 Ip 097962 19 Ip od 15.03.2019. godine, kojim je usvojen prijedlog za izvršenje.

Rješenjem broj 017-0-DN-19-000 574 od 19.03.2019. godine, na osnovu rješenja o izvršenju Općinskog suda u Bihaću, dozvoljen je upis zabilježbe izvršenja u C listu zemljišno - knjižnog uloška broj 828 k.o. B. i 8974 i 8975 k.o. B.g., na nepokretnostima u A listu E. d.o.o. B., te u C listu zemljišno - knjižnog uloška 1875 i 2609 k.o. B. na nepokretnostima u A listu L.M., radi namirenja novčanog potraživanja u iznosu od 3.100.447,97 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 19.10.2016. godine pa do isplate uvećano za troškove izvršnog postupka, a u korist tražioca izvršenja.

Utvrđeno je da Rješenjem o otvaranju stečajnog postupka broj 57 0 St 121495 17 St od 04.04.2017. godine, kod Okružni privrednog sud u Banjoj Luci nad tužiocem otvoren stečajni postupak, te da je predmetna tužba podnesena nakon otvaranja stečajnog postupka.

Prvostepeni sud je odbio prigovor mjesne nenadležnosti nalazeći da je Okružni privredni sud, kao sud koji provodi stečajni postupak, isključivo mjesno nadležan za suđenje u ovom predmetu zbog atrakcije nadležnosti u smislu odredbe člana 16. Zakona o stečaju („Službeni Glasnik Republike Srpske“ broj 16/16) u vezi sa odredbom člana 10. Zakonom o bankama („Službeni glasnik RS“, broj 4/17) i odredbe člana 45 Zakona o parničnom postupku („Službeni Glasnik Republike Srpske“ broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - u daljem tekstu: ZPP). Prvostepeni sud je zauzeo stanovište da između ovog parničnog postupka i postupka izvršenja koji se vodi kod Općinskog suda u Bihaću, nema identiteta u smislu odredbe člana 60. stav 3. ZPP, pa je odbio prigovor litispencije. Odbijen je i prigovor presuđene stvari, uz obrazloženje da rješenje o izvršenju doneseno po pravilima Zakona o izvršnom postupku, ne može poslužiti kao osnov za zaključak da je o zahtjevu istaknutom u ovom parničnom postupku pravosnažno presuđeno.

Prvostepeni sud je našao da je tužilac sa tuženim E. d.o.o. B. zaključio ugovor o kreditu u smislu odredbi člana 1065. i člana 1066. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 - u daljem tekstu: ZOO), te da kredit nije vratio. Ostali tuženi su sa tužiocem zaključili ugovore o jemstvu, kao jemci platci, saglasno odredbi člana 997. i člana 998. ZOO, te međusobno i zajedno sa korisnikom kredita za obavezu iz predmetnog ugovora o kreditu odgovaraju solidarno na temelju odredbi člana 1004. stav 3. i 1005. ZOO. Prema stavu prvostepenog suda visina tužbenog zahtjeva za isplatu glavnog potraživanja (glavnice i ugovorene kamate) temelji se na nalazu i mišljenju vještaka ekonomske struke u djelu kojim se vještak izjasnio o dugu na dan 19.10.2016. godine. Zakonska zatezna kamata dosuđena je na temelju nalaza vještaka o obračunatoj zateznoj kamati zbog kašnjenja u plaćanju anuiteta do 19.10.2016. godine, te je nadalje kamata dosuđena saglasno odredbi člana 2. ugovora o kredit kojim je banka ovlaštena u slučaju zakašnjenja u plaćanju anuiteta obračunati zakonsku zateznu kamatu, i na temelju odredbi člana 277. stav 1. i člana 400. ZOO.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, odbio žalbu tuženih i prvostepenu presudu potvrdio.

Revizija ne dovodi u pitanje pravilnost i zakonitost nižestepenih odluka.

Predmetni ugovor o kreditu obezbjeđen je sa više ugovorenih sredstava obezbjeđenja, ugovorom o hipoteci broj OPU-... od 25.03.2014. godine, mjenicama i ugovorima o jemstvu, cjelokupno potraživanje dospjelo je na naplatu, pa se ne može prihvatiti revizijska tvrdnja da je tužilac kao povjerilac izborom da traži naplatu na osnovu ugovora o hipoteci izgubio pravo na podnošenje tužbe protiv hipotekarnih dužnika. Ugovor o hipoteci ovdje predstavlja ugovoreni instrument za ostvarenje (naplatu) potraživanja, dok je predmetna tužba kao samostalan instrument za zaštitu prava zagarantovana Ustavom i Zakonom, pa je neprihvatljiva revizijska tvrdnja da su zbog postupka izvršenja kod Općinskog suda u Bihaću ispunjeni uslovi da se tužba u odnosu na hipotekatne izvršeničke (korisnika kredita i M.L., čiji su pravni slijednici A.L. i A.A.), odbaci kao nedozvoljena.

Revizija ukazuje da je ugovoreni rok otplate kredita do 17.02.2026. godine, te da je članom 18. ugovora u korist banke ugovoreno pravo na jednostrani raskid ugovora i obaveza da pismenu izjavu o raskidu uputi korisniku kredita, te slijedom toga tvrdi da tužilac u ovom postupku nije dokazao dospelost predmetnog potraživanja, odnosno da je ugovor o kreditu raskinut saglasno odredbi člana 18. ugovora o kreditu.

Nižestepeni sudovi su odluku o tužbenom zahtjevu temeljili na nalazu i mišljenju vještaka ekonomske struke u kojem se vještak izjasnila o dugu na dan 19.10.2016. godine. Vještak je u svom nalazu od 13.11.2019. godine, navela da je predmetno potraživanje dospjelo na naplatu 19.10.2016. godine, te da je taj dan, dan raskida ugovora o kreditu (što izričito tvrdi vještak izjašnjavajući se o strukturi ugovorene kamate). Nalaz i mišljenje vještaka tuženi su osporili samo prigovorom na visinu duga zasnovanim na tvrdnji da su vršili uplate, pa je sačinjena dopuna nalaza u kojoj se vještak izjasnila da se pojedinačne uplatama iz 2014. godine i 2015. godine ne odnose na otplatu ovog kredita. Dopunu nalaza su ocijenili i prihvatili nižestepeni sudovi.

Shodno tome, odluka o tužbenom zahtjevu temelji se na nalazu i mišljenju vještaka ekonomske struke o dugu (dospjelosti i strukturi duga) na dan 19.10.2016. godine koji su prihvatili nižestepeni sudovi. S obzirom da je u korist banke ugovoreno pravo na jednostrani raskid ugovora zbog neizmirenja obaveza (što ni prema navodima revizije nije sporno), i da se vještak izjasnila da je potraživanje koje je predmet spora dospjelo 19.10.2016. godine raskidom ugovora, u konkretnom slučaju, ispunjeni su uslovi za zaključak da su predmetna potraživanja dospjela na naplatu zbog raskida ugovora na dan 19.10.2016. godine. Zbog toga nije osnovana naprijed navedena tvrdnja revizije da tužilac nije dokazao dospelost potraživanja.

Raskidom ugovora tuženi su na osnovu odredbe člana 132. stav 2. ZOO dužni platiti cjelokupno potraživanje, koje se prema odredbama ugovora o kreditu (član 18. i član 2.) sastoji od (neizmirene i buduće) glavnice, ugovorene kamate i zakonske zatezne kamate, a njihova odgovornost je solidarna u smislu odredbe člana 1004. stav 3. i odredbe člana 1005. ZOO. Ovaj spor, suprotno tvrdnji revizije, nije spor za naknadu štete, pa nižestepeni sudovi nisu bili dužni utvrđivati činjenice relevantne za zaključak o odgovornosti za naknadu štete na koje ukazuje revizija.

Dokazi na kojima se temelji utvrđenje o relevantnim činjenicama ocjenjeni su pojedinačno i u međusobnoj vezi u skladu sa pravilima logike i opšteg životnog iskustva, pa nije osnovan revizijski prigovor da su nižestepene presude zahvaćene povredom odredbe člana 8. ZPP.

Drugostepeni sud je u svojoj odluci prihvatio utvrđenje i pravne zaključke prvostepenog suda i dao razloge o žalbenim prigovorima koji su od odlučnog značaja pa nije osnovana tvrdnja revizije da je drugostepena presuda zahvaćena povredom odredbe člana 191. stav 4. ZPP u vezi sa članom 231. ZPP.

Parnični postupak je postupak za zaštitu građanskih prava (član 1. ZPP), dok je izvršni postupak postupak prinudnog ostvarenja potraživanja na osnovu izvršnih i vjerodostojnih isprava, prema odredbi člana 1. Zakona o izvršnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13, 98/14 i 66/18 – u daljem tekstu: ZIP). Litispendancija je zabrana istovremenog vođenja dva parnična postupka u istoj pravnoj stvari (član 60. stav 3. ZPP). Presuđena stvar zabranjuje da u istoj pravnoj stvari egzistiraju dvije pravosnažne presude (član 196. stav 2. ZPP). Svrha i cilj obje navedene apsolutne procesne pretpostavke je ista, a odnosi se na zaštitu pravne sigurnosti.

S obzirom na definisanu pravnu prirodu parničnog i izvršnog postupka i svrhu litispendancije i presuđene stvari, u međusobnom odnosu između izvršnog i parničnog postupka, prema pravilnom zaključku nižestepenih sudova, nema mjesta prigovoru litispendancije i prigovoru presuđene stvari, pa je taj prigovor pravilno odbijen.

Ustavni suda Bosne i Hercegovine, u odluci broj u 3/16 od 01.12.2016. godine, na koju se poziva revizija, ispitivao je kompatibilnost odredbe člana 97. stav 1. ZIP sa odredbom člana II/3.k Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola I uz Evropsku konvenciju, te je zahtjev za ocjenu odbio. U označenoj odluci Ustavni sud je izrazio stanovište da sadržaj odredbe člana 97. stav 1. ZIP, u slučaju kad je tražilac izvršenja u izvršnom postupku postao vlasnik nepokretnosti kojom je njegovo potraživanje bilo obezbjeđeno, a čija je procijenjena vrijednost veća od njegovog potraživanja, ne sprječava sudove da zaključe da se tražilac izvršenja smatra namiren.

Ovo stanovište odnosi se na postupanje suda u izvršnom postupku, i predstavlja pravilo o namirenju tražioca izvršenja u situaciju kad je tražilac izvršenja kupio nepokretnost prema pravilima ZIP. Tuženi u ovom postupku nisu tvrdili, niti dokazali, da je tražilac izvršenja (ovdje tužilac) kupio nepokretnost u izvršnom postupku koji se vodi kod Općinskog suda u Bihaću, niti da je taj sud u izvršnom postupku donio pravosnažnu odluku da je tražilac izvršenja namiren. Stoga ovdje nisu ispunjeni uslovi za zaključak da je predmetna obaveza ispunjena i na taj način prestala, pa okolnost da se vodi postupak izvršenja na temelju ugovora o hipoteci radi naplate potraživanja iz istog ugovora o kreditu i stanovište Ustavnog suda Bosne i Hercegovine iz naprijed označene odluke, ne utiču na pravilnost i zakonitost nižestepenih odluka.

Iz navedenih razloga odlučeno je kao u izreci, a na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić